

Beyreli (Hadim-Konya) Yöresinden Bazı Makrofunguslar¹

Celâleddin ÖZTÜRK², Gıyasettin KAŞIK², H. Hüseyin DOĞAN²

Özet: Bu çalışmada Beyreli yöresinde yetişen makrofunguslar araştırılmıştır. Çalışma sonunda *Ascomycetes* sınıfına ait *Pezizaceae* familyasından 1 takson, *Basidiomycetes* sınıfından ise 13 familyaya dağılan 34 takson belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Makrofungus Flora, Mikoloji

Some Macrofungi in Beyreli (Hadim-Konya) District

Abstract: In this study, macrofungi was investigated from Beyreli(Konya) district. The end of study, 1 taxon belong to *Pezizaceae* in *Ascomycetes* class ,34 taxa belong to 13 families in *Basidiomycetes* class were determined.

Key Words: Macrofungiflora, Mycology

Giriş

Ülkemizde yapılan flora alanındaki çalışmaların daha çok çiçekli bitkiler üzerinde yoğunlaşmış olması ve ülkemiz için yeni bir alan oluşu sebebi ile mantarlar üzerindeki flora çalışmaları arka planda kalmıştır.

Bununla birlikte ülkemizde son yıllarda oldukça ilgi çeken bir alan olarak karşımıza çıkan mantarlar üzerinde ilk çalışmalar 1930'larda gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten itibaren çalışmalar sürekli olarak devam etmiş ve özellikle son yıllarda gözle görülür bir artış olmuştur[1]. Mantarların canlılar alemi içinde bitkilerden ayrı bir alem olarak incelenmeye başlanması mantarlar üzerindeki çalışmaları daha da önemli bir konuma getirmiştir. Mantarların ilaç ve gıda sanayinde kullanılması önemlerini bir kat daha artırmaktadır. Özellikle kültüre alınarak insanlığa gıda olarak sunulan mantarların ekonomiye katkıları göz ardı edilemez. Dünya 'da pek çok ülkede tabiatan toplanarak mantar tüketildiği bilinmektedir.

Ülkemiz ormanlarında ve diğer alanlarda yetişen makrofungusların tespiti ile halkımızın mutfağına girebilecek mantar sayısının artacağı muhakkaktır. Ayrıca flora tespit çalışmaları ülkemizin biyolojik zenginliklerinin ortaya çıkarılması açısından da önemlidir.

Araştırma bölgesi olarak seçilen Beyreli bölgesi Konya ilinin güney sınırında yer almaktadır(Şekil 1). Bölgede *Pinus sp.*, *Cedrus sp.*, ve *Abies sp.*' lerden oluşan saf ve karışık ormanlar ve step alanları mevcuttur. Dere kenarlarında *Populus* ve *Salix* türleri dikim elemanları olarak yer almaktadır. Makrofungusların bulunabileceği bölgeler araştırılarak, makrofunguslar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan literatür taramalarında bölgede yetişen makrofunguslar üzerinde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış, yakın bölgelerle ilgili çalışmalar belirlenmiştir[2-7].

Materyal ve Metot

Bu çalışmada gerekli materyal 1997-1999 yılları arasında yapılan arazi çalışmalarında toplanmıştır. Özellikle makrofunguslar için uygun olan nem ve sıcaklığın bulunduğu dönemler seçilerek, örnek toplanmaya çalışılmıştır. Arazide tespiti yapılan numunelerin öncelikle morfolojik özellikleri ile yetiştirme yeri özellikleri tespit edilmiş ve renkli fotoğrafları çekilmiştir. Daha sonra laboratuvara getirilen numunelerden uygun

¹ S.Ü. Araştırma Fonu tarafından FEF-97/027 numaralı proje ile desteklenmiştir.

² Selçuk Üniv. Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü(42031)KONYA

olanlardan spor tozları alınmıştır. Ayrıca mikroskopik özellikleri de incelenmiş, spor tozlarından yapılan preparatlarda mantar sporlarının boyutları tekerrürlü olarak ölçülüp tespit edilmiştir. Numuneler kurutulup, timol buharına maruz bırakılarak herbaryum materyali haline getirilmiştir. Elde edilen veriler ve literatür yardımı ile numunelerin teşhisleri yapılmıştır[8-13]. Numuneler S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Mikoloji Araştırma Laboratuvarı'nda saklanmaktadır.

Şekil 1. Araştırma bölgesinin haritası(1:900 000)

Araştırma Sonuçları

Bu çalışma sonunda bölgede *Ascomycetes* sınıfından *Pezizaceae* familyasına ait bir takson ile *Basidiomycetes* sınıfından 13 familyaya dağılan 34 takson belirlenmiştir.

Teşhisi yapılan taksonların sınıf ve familyaları alfabetik şekilde sıralanarak isimleri verilmiştir.

Ascomycetes

Pezizaceae

Sarcosphaera coronaria (Jacq.)Schroet

Kesetli köyü, Ardıç ormanı, 10.06.1998, Öztürk 385, Kaşık.

Basidiomycetes

Agaricaceae

Agaricus campestris (L.)Fr.

Beyreli-dere boyunda, çayırılık alan ,18.10.1997, Öztürk 261, Kaşık.

Beyreli -Korualan yolu, çayırılık alan, 29.10.1997, Öztürk 300, Kaşık.

Agaricus macrosporus (Moell. et Schff.)Pilát

Beyreli-Korualan yolu,çayırılık alan ,29.10.1997, Öztürk 299, Kaşık.

***Agaricus pilatianus* Bohus**

Taşkent-Beyreli yolu ilk çam ormanı, 10.06.1998, Öztürk 376, Kaşık.

***Agaricus spissicaulis* Moeller**

Tosmur çalı,çayırılık alan, 29.10.1997, Öztürk 309, Kaşık.

Taşkent-Beyreli yolu Ardıç-Çam ormanı, 10.06.1998, Öztürk 379, Kaşık.

***Macrolepiota procera* (Scop.ex Fr.)Sing.**

Beyreli,Karışık Orman,19.10.1997, Öztürk 290, Kaşık.

***Lepiota ignivolvata* Bousset et Joss.**

Taşkent-Beyreli yolu ilk çam ormanı,10.06.1998, Öztürk 374, Kaşık.

***Leucoagaricus carneifolius* Gill.**

Tosmur çalı,ibreli ağaç altı, 29.10.1997, Öztürk 308, Kaşık.

Bolbitiaceae***Conocybe rickeniana* Sing.**

Beyreli-Korualan yolu, çayırılık alan, 29.10.1997, Öztürk 301, Kaşık.

Coprinaceae***Coprinus*(Pers. ex Fr.)Fr. sp.**

Taşkent-Beyreli yolu ilk çam ormanı,10.06.1998, Öztürk 378, Kaşık.

***Panaeolus fimiputris* (Bull.:Fr.)Quel.**

Çam bucağı,ibreli ağaç altı, 19.10.1997, Öztürk 293, Kaşık.

Coriolaceae***Trichaptum abietinum* (Pers.:Fr.) Ryvarden**

Çam bucağı mevkii,ibreli ağaç altı, 19.10.1997, Öztürk 274, Kaşık.

Cortinariaceae***Cortinarius camphoratus* (Fr.)Fr.**

Tosmur çalı,ibreli ağaç altı, 29.10.1997, Öztürk 303, Kaşık.

***Cortinarius claricolor* (Fr.)Fr.**

Tosmur çalı,ibreli ağaç altı, 29.10.1997, Öztürk 306, Kaşık.

***Cortinarius herculeus* Malençon**

Beyreli,Cedrus sp. Ormanı, 04.10.1997, Öztürk 142, Kaşık.

***Cortinarius subvalidus* Henry**

Tosmur çalı,ibreli ağaç altı, 29.10.1997, Öztürk 302, Kaşık.

***Hypholoma capnoides* (Fr.)Fr. : Kummer**

Çam bucağı mevkii,ibreli ağaç altı, 19.10.1997, Öztürk 275, Kaşık.

***Hypholoma fasciculare* (Huds.:Fr.) Kummer**

Beyreli, karışık orman kenarı,kütük ortası, 19.10.1997, Öztürk 289, Kaşık.

***Inocybe lacera* (Fr.)Kummer**

Kesetli köyü,Ardıç ormanı, 10.06.1998, Öztürk 383, Kaşık.

Entolomataceae***Entoloma venosum* Gillet**

Tosmur çalı,ibreli ağaç altı, 29.10.1997, Öztürk 307, Kaşık.

Lycoperdaceae***Bovista plumbea* Pers.:Pers.**

Beyreli, dere boyunda ,çayırılık alan, 18.10.1997, Öztürk 260, Kaşık.

***Lycoperdon lividium* Pers.**

Beyreli,Karışık Orman,19.10.1997, Öztürk 288, Kaşık.

***Vascellum pratense* (Pers. ex Pers.)Kreisel**

Tosmur çalı, seyrek ibreli ağaç altı, 29.10.1997,Öztürk 304, Kaşık.

Pleurotaceae

Pleurotus eryngii (D.C. :Fr.)Quel.

Çam bucağı mevkii,yapraklı ağaç kütüğü, 19.10.1997, Öztürk 269, Kaşık.

Pleurotus ostreatus (Jacq. ex Fr.)S.F.Gray.

Beyreli,*Abies sp* kütüğü,04.10.1997, Öztürk 121, Kaşık.

Scutigeraeae

Meripilus giganteus (Pers.ex Fr.)Karst.

Kesetli köyü,10.06.1998, Öztürk 386, Kaşık.

Stereaceae

Fomes pomaceus (Pers.)Big. et Guill.

Beyreli,yapraklı ağaç gövdesi,19.10.1997, Öztürk 284, Kaşık.

Gloeophyllum trabeum(Pers.:Fr.)Murrill

Kesetli köyü,*Cedrus sp* gövdesinde, 10.06.1998, Öztürk 382, Kaşık.

Thelephoraceae

Boletopsis leucomelaena (Pers.)Fayod.

Çam bucağı mevkii,seyrek ibreli ağaç altı,19.10.1997, Öztürk 275, Kaşık.

Tricholomataceae

Collybia dryophila (Bull. : Fr.) Kummer

Kesetli köyü,Ardıç ormanı, 10.06.1998, Öztürk 380, Kaşık.

Melanoleuca luteolosperma (Britz.)Sing.

Tosmur çalı,ibreli ağaç altı, 29.10.1997, Öztürk 305, Kaşık.

Phyllotus porrigens (Pers.:Fr.)Sing.

Çam bucağı mevkii,Sedir kütüğü, 19.10.1997, Öztürk 276, Kaşık.

Myxomphalia maura (Fr.)Hora

Beyreli-Karışık Orman,19.10.1997, Öztürk 278, Kaşık.

Tricholoma stans (Fr.)Sacc.

Beyreli,ibreli ağaç altı,19.10.1997, Öztürk 279, Kaşık.

Volvariellaceae

Volvariella pusilla (Pers.:Fr.)Sing.

Taşkent-Beyreli yolu ilk çam ormanı,10.06.1998, Öztürk 377, Kaşık.

Tartışma

Çalışma sonucu, *Basidiomycetes* sınıfından belirlenen taksonların familyalara göre dağılımı; *Agaricaceae* 'ye ait 7, *Bolbitiaceae* 'ye ait 1, *Coprinaceae* 'ye ait 2, *Coriolaceae* 'ye ait 1, *Cortinariaceae* 'ye ait 7, *Entolomataceae* 'ye ait 1, *Lycoperdaceae* 'ye ait 3, *Pleurotaceae* 'ye ait 2, *Scutigeraeae* 'ye ait 1, *Stereaceae* 'ye ait 2, *Thelephoraceae* 'ye ait 1, *Tricholomataceae* 'ye ait 5, *Volvariellaceae* 'ye ait 1 şeklindedir. Taksonların dağılımlarında sayısal açıdan değerlendirildiğinde *Agaricaceae*, *Cortinariaceae* familyaları yedişer taksonla temsil edilmişlerdir. Bu familyaları 5 taksonla *Tricholomataceae* izlemektedir. Bu veriler bölgede görülen iklim ve çevre şartlarının, sayısal açıdan ilk sırayı alan *Agaricaceae*, *Cortinariaceae* gibi familyalar için uygun, diğer familyalarda bulunan makrofunguslar için pek uygun olmadığı sonucunu vermektedir. Çayır mantarı olarak bilinen *Agaricus campestris* taksonu ile *Pleurotus ostreatus* besin olarak, *Cortinarius herculeus* mantarı ise hem besin hem de ticari olarak kullanılmaktadır.

Çalışma sonunda bölgenin mantar florası yönünden *Agaricaceae*, *Cortinariaceae* familyalarına ait taksonlar açısından zengin, diğer familyalar açısından fakir olduğu belirlenmiştir. Çalışma bölgesine yakın alanlarda yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlarla, bölgemizde elde edilen veriler familya ve tespiti yapılan taksonlar açısından uygunluk göstermektedir[2-7].

Kaynaklar

- 1-Baytop, A., **Türkiye'nin Makrofungusları İle İlgili Bir Yayın Listesi**. Tr. J. of Botany, 18:175-185 (1994).
- 2-Kaşık, G., **Konya İlinde Ağaçlarda Yetişen Bazı Makrofungusların Taksonomisi Üzerinde Bir Araştırma**, Tr. J. of Botany, 18:23-27 (1994).
- 3-Kaşık, G., Öztürk, C., **Aksaray İlinde Tespit Edilen Yenen, Zehirli ve Yenmez Durumda Olan Bazı Makromantarlar**. Tr. J. of Botany, 19:401-403 (1995).
- 4-Afyon, A., **Isparta Yöresinde Belirlenen Bazı Makroskobik Mantarlar**. Tr. J. of Botany, 20:165-169 (1996).
- 5-Afyon, A., **Konya (Meram Selçuklu) Civarında Belirlenen Makroskobik Mantarlar**. Tr. J. of Botany, 20:259-262 (1996).
- 6-Öztürk, C., Kaşık, G., **Ürgüp'te Yetişen Bazı Makrofunguslar**. S. Ü. Fen-Ed. Fak. Fen Derg. Sayı 13:58-62 (1996).
- 7-Afyon, A., **Macrofungi of Seydişehir District (Konya)**. Tr. J. of Botany, 21:173-176 (1997).
- 8-Gams, H., Moser, M., **Kleine Kryptogamenflora:Basidiomyceten 2:Rohlinge und Blatterpilze (Polyporales, Boletales, Agaricales, Russulales)**. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart (1983).
- 9-Moser, M., **Keys to Agarici and Boleti**. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart (1983).
- 10-Grünert, H., **Pilze**. Mosaik Verlag, München (1984).
- 11-Michael, E., Hennig, B., Kreisel, H., **Handbuch Für Pilzfreunde**.1.,2.,3.,4.band,G.F.V.,Stuttgart(1983,1985,1986,1987).
- 12-Brezinsky, A., Besl, H., **A Colour Atlas of Poisonous Fungi**. Wolfe Publishing Ltd., London (1990).
- 13- Dähncke, R.M., **1200 Pilze in Farbfotos**. AT Verlag Aarau, Stuttgart (1993).